

a.remissvar@regeringskansliet.se
frida.hansson@regeringskansliet.se (kopia)

Remiss om Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) och Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras (SOU 2023:98)

Er beteckning: A2023/01688 A2023/01703

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Arbetsmarknadsdepartementets (Jämställdhetsenheten) betänkanden:

- Ut ur utsatthet. *Betänkande av utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution och människohandel (SOU 2023:97)*
- Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras. *Betänkande av Utredningen om skydd, stöd och vård för personer som har utsatts för övergrepp vid produktion eller distribution av pornografi (SOU 2023:98)*

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västra Götaland (fortsatt Länsstyrelsen) tillstyrker i allt väsentligt båda utredningarnas förslag, varav några förslag tillstyrks specifikt. Länsstyrelsen tillstyrker även författningsförslagen i betänkande SOU 2023:97. Länsstyrelsen har däremot en del synpunkter och förslag avseende båda betänkandena, vilka framförs i det följande. Sammanfattningsvis är dessa:

SOU 2023:97

- Länsstyrelsen anser att ett eventuellt utökat uppdrag till länsstyrelserna och nya ansvarsområden ska tillföras medel.
- Länsstyrelsen anser att den finansiella förstärkningen om 10 miljoner kronor till regionkoordinatorerna inte är tillräcklig.
- Länsstyrelsen saknar konsekvensanalys rörande ensamkommande barn och personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

- Länsstyrelsen anser att det finns brister i bedömningen hur ett tryggt återvändande och återintegrering praktiskt ska genomföras och säkerställas.

SOU 2023:98

- Länsstyrelsen anser att utredningen borde ha beaktat att utsattheten medför en särskild komplexitet för barn och vuxna som lever i en hederskontext.
- Länsstyrelsen föreslår att länsstyrelserna uppdras att vara delaktig i att ta fram och sprida informationsmaterial om sexuell riskutsatthet till vårdnadshavare.
- Länsstyrelsen anser att Polismyndigheten borde uppdras att tillsammans med övriga föreslagna myndigheter medverka i uppdraget att identifiera, följa upp och utvärdera arbetssätt för att upptäcka barn och vuxna som utnyttjas sexuellt på internet.
- Länsstyrelsen anser att föreslagna uppdrag till länsstyrelserna kräver mer finansiella resurser än vad som föreslås.

SOU 2203:97 och SOU 2023:98

- Om uppdragen till länsstyrelserna antas föreslår Länsstyrelsen att Information Sverige uppdras att bistå med spridandet av information och kontaktuppgifter på länsstyrelsernas gemensamma webbplats med samma namn.

Synpunkter på betänkandets förslag SOU 2023:97

10 Överväganden och förslag

10.1.1 Specialiserad lågtröskelverksamhet i form av Mikamottagningar kopplade till hälso- och sjukvård

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att kommuner och regioner ska uppdras att utveckla specialiserade lågtröskelverksamheter för barn och vuxna som utnyttjas för prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Förslaget tillstyrks för att Länsstyrelsen ser behov av denna form av stöd, men också nyttan av det arbete som bedrivs av länets två Mika-mottagningar. Länsstyrelsen vill emellertid betona vikten av att dessa verksamheter har kunskap om, och beredskap för att bemöta personer (inom målgruppen) som har särskilda sårbarheter, såsom personer med funktionsnedsättning,

personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och ensamkommande barn.

10.1.4 Uppsökande verksamhet och rutiner för att fråga om sexuell exploatering

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att ta fram ett metodstöd för uppsökande arbete. I likhet med utredningen (s. 314, 317) har Länsstyrelsen identifierat bristen på metodstöd och riskbedömningsinstrument. Därav föreslår Länsstyrelsen att det bör tas fram ett samlat nationellt metodstöd om prostitution och människohandel för alla ändamål som också omfattar exploatering i arbetslivskriminalitet. Ett sådant metodstöd borde med fördel inkludera såväl uppsökande och brottspreventivt arbete som kort- och långsiktigt skydd och stöd. Vidare bör metodstödet vara utformat för arbetet riktat till både utsatta barn och vuxna, samt omfatta särskilda sårbarheter och information om återvändande och återintegrering.

Inom ramen för framtagandet av ett nationellt samlat metodstöd anser Länsstyrelsen att en plan för spridning och implementering av metodstödet bör upprättas, liksom en plan för utvärdering och evidensprövning. Det finns enligt Länsstyrelsen även skäl till att överväga om ett krav på tillämpning av metodstödet ska införas. Detsamma gäller användningen av att systematiskt ställa frågor om sexuell exploatering genom exempelvis rutiner som SEXIT. Anledningen till att Länsstyrelsen anför detta övervägande är att rutiner och metoder tenderar att brista i tillämpning och implementering. Ett sådant krav skulle enligt Länsstyrelsen även kunna bidra till att utjämna regionala och lokala skillnader rörande upptäckt, stöd och skydd till målgruppen.

10.3.1 Utredningens målgrupper behöver lyftas fram i 5 kap. 11 § SoL

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att socialnämndens ansvar för utredningens målgrupper tydliggörs i SoL. Detta med anledning av att Länsstyrelsen erfar att förhållandevis få kommuner inkluderar personer utsatta för prostitution och människohandel i rutiner och handlingsplaner rörande andra former av våldsutsatthet. Anledningen till det förefaller vara att kommuner inte betraktar prostitution och människohandel som en form av våldsutsatthet som faller inom ramen för socialnämndens ansvar. Ytterligare en anledning för tillstyrkandet är att Länsstyrelsen erfar att

kommunerna sällan gör särskilda risk- och skyddsbedömningar avseende denna målgrupp.

10.3.3 Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna ska verka för att alla kommuner ska kunna erbjuda exitprogram och program för barn samt att kommuner och regioner ska utveckla specialiserad lågtröskelverksamhet. Socialstyrelsen ska förvalta programmet för barn

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen i avsnitt 10.3.3, men vill samtidigt understryka vikten av att ansvars- och rollfördelningen tydliggörs i samtliga berörda myndigheters uppdrag, liksom att de är utformade på ett sätt som återspeglar hur myndighetssamverkan i uppdraget avser att konkretiseras. Därutöver menar Länsstyrelsen att benämningen "exitprogram" inte lämpar sig rörande denna målgrupp, då begreppet tenderar att förknippas med insatser för personer som vill ta sig ur organiserad brottslighet utifrån ett utövar perspektiv (jfr. begreppet avhoppare/avhopparverksamhet).

10.3.5 Särskilda barnkoordinatorer och förstärkt finansiering av regionkoordinatorerna för att stödja den lokala nivån

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att inrätta en regionkoordinator med ansvar för barn i varje polisregion. Länsstyrelsen ser dock ett behov av att tydliggöra barnregionkoordinatorns roll i relation till den särskilda stödperson som socialtjänsten i barnets vistelsekommun ska utse. Ett liknande förtydligande bör göras avseende regionkoordinatorernas roll och ansvar visavi kommunernas utsedda samordnare och särskilda stödperson, oaktat om målgruppen är barn eller vuxna.

Gällande den föreslagna ökningen av finansiering till regionkoordinatorer öronmärkta för inrättandet av särskilda regionkoordinatorer för barn, anser Länsstyrelsen att ytterligare medel borde tillskjutas regionkoordinatorer för vuxna. Dels med anledning av att Länsstyrelsen erfar att den nuvarande regionala tillgången på regionkoordinatorernas stöd och expertis inte står i proportion till berörda aktörers behov och efterfrågan. Dels med anledning av att regionkoordinatorerna har en central roll i arbetet med utredningens målgrupper. Regionkoordinatorernas höga arbetsbelastning och viktiga roll framhålls även i utredningen (s. 367-368).

Vidare instämmer Länsstyrelsen i att finansieringen av regionkoordinatorerna behöver vara långsiktig genom ett fast anslag. Däremot anser Länsstyrelsen att andra alternativ till organisering av regionkoordinatorerna bör övervägas än nationellt via Jämställdhetsmyndigheten. Idag finansieras regionkoordinatorerna till två tredjedelar av Jämställdhetsmyndigheten, och till en tredjedel av länsstyrelserna. Det innebär i praktiken två finansiärer, varav den ena är en nationell myndighet och den andra en eller flera regionala myndigheter avhängigt hur många län som ingår i respektive polisregion. Sedan tillkommer en lokal huvudman, det vill säga kommunen, som har arbetsgivaransvar för regionkoordinatorerna. Den nuvarande organiseringen är enligt berörda aktörer omständlig och har bidragit till otydligheter rörande ansvar och finansiering. Länsstyrelsen har goda erfarenheter av regionala, kommun- och myndighetsövergripande resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck, och föreslår en liknande organiserings- och finansieringsmodell för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål, där funktionen regionkoordinatorer och regionkoordinatorer för barn skulle ingå.

10.3.8 Kvinnofridslinjen och information riktad till utsatta bör utvecklas och stärkas

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Uppsala universitet ska uppdras att utveckla och stärka den nationella stödtelefonen till våldsutsatta, Kvinnofridslinjen. Skälet till ställningstagandet är att Länsstyrelsen, i likhet med utredningens bedömning, ser att det finns ett behov att tydliggöra att stödtelefonen även riktar sig till personer som utnyttjas i prostitution och människohandel. Ett sådant tydliggörande skulle, enligt Länsstyrelsen, kunna bidra till att utsatta identifierar sig som brottsoffer i högre utsträckning än idag, likväl som att i allmänhet bidra till ökad förståelse för att dessa personer är offer för brottslig verksamhet.

Länsstyrelsen vill i sammanhanget framföra ett förslag om en kompletterande plattform för spridning av lättillgänglig information. Idag finns information om Kvinnofridslinjen på "Informationsverige.se", vilken är länsstyrelsernas gemensamma webbplats för information till asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn. Webbplatsen, som finns översatt till elva språk, är en plattform för samhällsinformation, och utgör bland annat ett undervisningsredskap i samhällsorienteringen. Den används även av andra professioner och inom ideell sektor, och informationen når därmed ut till en bredare målgrupp än den primära. Länsstyrelsen vill framföra att det bör övervägas om

Informationsverige.se skulle kunna utgöra en kompletterande plattform för att nå ut med information rörande förslagen om att länsstyrelserna ska uppdras att verka för att kommuner och regioner utvecklar specialiserade lågtröskelverksamheter för utredningens målgrupper, verka för att alla kommuner ska kunna erbjuda exitprogram för barn och vuxna samt verka för inrättandet av särskilda regionkoordinatorer för barn. På så sätt skulle länsstyrelserna, via Informationsverige.se, kunna bidra med att information om och kontaktuppgifter till dessa verksamheter tillgängliggörs på ett lättillgängligt sätt och på flera olika språk. Beroende på omfattning av insatsen kan dock extra anslag behöva tillföras uppdraget Informationsverige.se.

10.3.11 Rutiner för att fråga om våld samt bedömningsmetoder behöver utvecklas

Länsstyrelsen tillstryker förslaget om att Socialstyrelsen ska uppdras att kartlägga och eventuellt komplettera rutiner för att fråga om våld, liksom att undersöka behovet av att ta fram eller komplettera metoder för risk- och skyddsbedömning. Länsstyrelsen vill emellertid framföra vikten av att inkludera och anpassa frågeformulär och riskbedömningsinstrument för ensamkommande barn, hedersvåldsutsatta och personer med funktionsnedsättningar. Se även framförda synpunkter rörande tillämpning, implementering och utvärdering under avsnitt 10.1.4.

13 Konsekvenser av utredningens förslag

13.2.1 Konsekvenser för barn

Av kommittédirektivet framgår att i förslag som rör individer ska konsekvenser för bland annat barn och andra särskilda sårbarheter genomgående beskrivas (s. 437). Länsstyrelsen menar att barn (och vuxna) som lever i en hederskontext, ensamkommande barn samt medföljande barn till vuxna utsatta för prostitution och människohandel borde falla inom ramen för begreppet andra särskilda sårbarheter/särskilt sårbara grupper.

Utifrån anförda skäl borde dessa sårbara grupper, enligt Länsstyrelsen, genomgående ha återspeglats i utredningen och då särskilt i kapitlet om konsekvenser. I utredningen nämns visserligen att personer som utnyttjas i prostitution och människohandel också kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck (s. 308), men därefter följer ingen problematisering eller särskild hänsyn till denna form av utsatthet i överväganden eller förslag. En anledning till att utsattheten borde ha beaktats är att personer med funktionsnedsättning eller hbtqi-personer är särskilt utsatta för

hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen vill därför understryka vikten av att ta hänsyn till multipla utsattheter rörande utformningen av individuella program, i synnerhet rörande risk- och skyddsbedömningar vid återvändande. Medskicket avser även vuxna som lever i en hederskontext.

Länsstyrelsen saknar även en konsekvensanalys utifrån ensamkommande barn och ungas särskilda utsatthet och sårbarhet, både utifrån deras prekära situation och beroendeställning som ensamkommande, och utifrån stöd vid ett eventuellt återvändande till hemlandet, annat EU-land enligt Dublinförordningen eller tredje land.

13.2.2 Konsekvenser för vuxna

Mot bakgrund av att utredningen ska bedöma hur Sverige lever upp till internationella åtaganden rörande bland annat återvändande för offer för människohandel (s. 426), och att ett uttalat mål med exitprogrammet för såväl barn som vuxna är att skapa ett tryggt och säkert återvändande och återintegrering i hemlandet eller tredje land/annat EU-land, anser Länsstyrelsen att en noggrann konsekvensanalys borde gjorts avseende hur ett tryggt återvändande och återintegrering praktiskt ska genomföras och säkerställas. Ytterligare skäl för en sådan konsekvensanalys är att utredningen påvisar behovet av omfattande och långvariga insatser för den som vill lämna sexuell exploatering, prostitution och människohandel för sexuella ändamål (exempelvis s. 351). Av utredningen framgår även att en stor del av de som utnyttjas är utländska medborgare som bedöms vistas i Sverige tillfälligt (s. 307, 406).

Länsstyrelsen ställer sig mot bakgrund av ovan kritisk till utredningens bedömning att förslagen förväntas medföra ett tryggt återvändande och återintegrering för vuxna (samma kritik avser konsekvensanalysen för barn). Det främsta skälet till Länsstyrelsens kritik är en bristande konsekvensanalys rörande eventuella hinder och risker med att genomföra den individuella planen (eller andra adekvata insatser) för utländska medborgare som frivilligt eller med tvång återvänder till sitt hemland eller tredje land oavsett om det sker inom ramen för återvändande programmet eller inte. Kritiken grundar sig bland annat i att Länsstyrelsen har kännedom om att hotbilden i hemlandet kan kvarstå, likväl som att det kan finnas en överhängande risk i att bli stigmatiserad. Vidare har det kommit till Länsstyrelsens kännedom att stödet i andra länder kan vara begränsat och bristfälligt, och att återvändande programmet inte alltid fyller det syfte som det är avsett, då det ibland blir mer av att

verkställa ett utvisningsbeslut än ett omhändertagande med fokus på adekvata insatser för återintegration.

13.3.7 Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna

Länsstyrelsen instämmer inte i bedömningen att de föreslagna uppdragen till länsstyrelserna att verka för inrättandet av särskilda regionkoordinatorer för barn, respektive uppdrag att verka för individuella program och utvecklande av specialiserade lågröskelverksamheter kommer att rymmas inom ordinarie anslag. Länsstyrelsen motsätter sig bedömningen utifrån stånpunkten att nya eller utvidgade uppdrag till myndigheten, liksom nya ansvarsområden bör tilldelas erforderliga medel.

Synpunkter på betänkandets förslag SOU 2023:98

16 Överväganden och förslag

16.1.1 Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften bör tydligt ingå i nationella strategier

Länsstyrelsen instämmer i utredningens analys att skriva fram sexuell utsatthet i pornografiska syften som en specifik våldsform i nationella strategier och andra gängse nationella policydokument och metodstöd rörande mäns våld mot kvinnor och andra specifika områden av relevans, och tillstyrker därav förslaget. Utredningen identifierar ett flertal grupper med särskilda behov där utnyttjande i pornografiska syften kan innebära dubbel utsatthet. Länsstyrelsen anser att även barn och vuxna som lever i en hederskontext med risk för utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck borde ha beaktats med anledning av att utsattheten medför en särskild komplexitet för barn och vuxna som lever i en hederskontext med risk för allvarliga konsekvenser som följd.

16.3.2 Vårdnadshavare bör få tillgång till information om sexuell riskutsatthet

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att ta fram information riktad till vårdnadshavare och andra vuxna i barnets närhet för att öka kunskap och medvetenhet om ungas sexuella riskutsatthet på internet, samtycke och vad som är brottsliga handlingar. Länsstyrelsen anser att ett sådant informationsmaterial bör finnas

tillgängligt på flera språk och tas fram i samverkan mellan Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Mediemyndigheten och Polismyndigheten. Vidare föreslår Länsstyrelsen att länsstyrelserna kan uppdras att vara part i såväl framtagande som spridning och implementering av informationsmaterialet. Länsstyrelsen föreslår också att det i uppdraget till länsstyrelserna framgår att information om och länkar till materialet ska publiceras på länsstyrelsernas gemensamma webbplats "Informationsverige.se". Beroende på omfattning kan extra anslag behöva tillföras uppdraget Information Sverige.se

16.3.1 En långsiktig målgruppsanpassad informationssatsning som når både vuxna och barn

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna får i uppdrag att gemensamt bidra till ökad kunskap om sexuellt utnyttjande i pornografiska syften genom en målgruppsanpassad informationssatsning. Den myndighet som föreslås ansvara för samordningen av en eventuell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn ska också tilldelas uppdraget.

Länsstyrelsen anser emellertid att resurstilldelningen om 5 miljoner kronor fördelade på tre myndigheter är för låg, i synnerhet med beaktande att länsstyrelserna består av 21 separata myndigheter.

16.4.1 Det uppsökande arbetet på internet bör kartläggas och utvärderas

Länsstyrelsen är positiv till förslaget att Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, Linköpings universitet och Uppsala universitet får ett gemensamt uppdrag att identifiera, följa upp och utvärdera arbetssätt för att upptäcka barn och vuxna som utnyttjas sexuellt på internet, både i pornografiska syften och andra syften. Utredningen föreslår att nämnda myndigheter bör samråda med Polismyndigheten i genomförande av uppdraget när det gäller barn. Länsstyrelsen anser emellertid att Polismyndigheten borde uppdras att tillsammans med övriga föreslagna myndigheter medverka i uppdraget. Bland annat för att polisens roll och delaktighet är avgörande för upptäckt, anmälan och för beivrande av brott. Dessutom anser Länsstyrelsen att metoder och arbetssätt riktade till verksamheter att upptäcka barns utsatthet för sexuellt våld och sexuell exploatering bör stödjas av rutiner för anmälan till polis och sociala myndigheter. Vidare anser Länsstyrelsen att det bör åligga Polismyndigheten att parallellt utveckla beredskap för mottagande av anmälningar och skyndsamt göra risk- och säkerhetsbedömningar samt inleda utredningar.

16.4.2 Socialtjänst och hälso- och sjukvård ska ha tillgång till stöd som bygger på bästa tillgängliga kunskap

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att länsstyrelserna får ett gemensamt uppdrag tillsammans med Socialstyrelsen, Uppsala universitet och Linköpings universitet att säkerställa att det finns kunskapsstöd med kompetensutvecklande insatser för yrkesverksamma inom socialtjänst och hälso- och sjukvård om övergrepp vid produktion och distribution av pornografi samt sexuellt utnyttjande i form av att barn skildras i bilder eller filmer som sprids i pornografiska syften.

Anledningen till att Länsstyrelsen tillstyrker förslaget är att myndigheten anser att det är av central betydelse för ett framgångsfullt arbete att upptäcka och stödja målgruppen. Ytterligare ett skäl för Länsstyrelsen tillstyrkande är att myndigheten delar utredningens förslag att uppdraget bör innefatta att ta fram särskilda föreskrifter och allmänna råd, eller anpassa befintliga, samt att anpassa *Handbok om våld i nära relationer*. Länsstyrelsen vill dock understryka vikten av att bredda målgruppen vid anpassning av nämnda dokument genom att beakta särskilda sårbarheter/särskilda utsattheter avseende både barn och vuxna.

Länsstyrelsen anser att förslaget om 200 000 kronor per länsstyrelse för detta uppdrag är otillräckligt. Dessutom är Länsstyrelsen av åsikten att resurser till länsstyrelserna bör fördelas efter antal kommuner och invånarantal.

16.4.4 Yrkesverksamma inom skolor ska ha tillgång till kunskapsstöd utifrån bästa tillgängliga kunskap

16.4.5 Stöd för att skapa trygga och inkluderande samtal bör särskilt riktas till yrkesverksamma som möter riskgrupper

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om uppdrag till Skolverket och Socialstyrelsen gällande stödmaterial och kunskapsbaserad information rörande bland annat sexuell riskutsatthet. Länsstyrelsen ställer sig också positiv till förslaget att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor uppdras att ta fram en ny webbutbildning inom utbildningspaketet Rätt att veta! Länsstyrelsen föreslår att länsstyrelserna kan vara delaktig part i att sprida material avseende båda förslagen. Beträffande material riktat till skolan kan länsstyrelserna vara delaktig i spridning av material inom ramen för det våldsförebyggande arbetet och i direkt kontakt med elevhälsan. På samma sätt kan länsstyrelserna bidra med nytt material som riktas till yrkesverksamma som möter unga i sexuell riskutsatthet.

16.6.1 Förebyggande arbete bör ingå i överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att dialog bör inledas mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner i syfte att avsätta medel till kommuner och regioner för ett systematiskt arbete med målgruppen. Det huvudsakliga skälet till att Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget är att det förebyggande arbetet utgör en grundbult för att nå det sjätte jämställdhetspolitiska målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Att det är nödvändigt att tillskjuta statliga medel för att skapa förutsättningar för kommuner att arbeta förebyggande är ytterligare en anledning. Inte minst utifrån att socialtjänsten redan är hårt belastad.

16.6.2 Det brottsförebyggande arbetet inom kommunerna bör omfatta att förebygga brott med koppling till pornografi

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att målgruppen sexuellt utsatta inom pornografi bör inkluderas vid uppdatering av materialen, *Metodstöd för kartläggning av tre våldstyper* respektive *Inget att vänta på*. I sammanhanget vill Länsstyrelsen framföra att det är viktigt att förtydliga att frågorna om målgruppen finns med i alla steg i processen: Från organisationens förberedande arbete, i ledning och styrning, till genomförande och utvärdering av insatser. Detta för att förslaget inte endast ska handla om att lägga till en brottstyp att kartlägga, utan att frågorna ska utgöra en grund för ett systematiskt arbete. Generellt anser Länsstyrelsen att det är viktigt att materialen bör innefatta och synliggöra tidiga förebyggande insatser, liksom att det går i samklang med material som Jämställdhetsmyndigheten tagit fram inom ramen för Nationella Samordningen för Prostitution och Människohandel N.S.P.M. Vidare vill Länsstyrelsen framföra att i möten med kommuner, och i myndighetens arbete med *Kartläggning av tre våldstyper*, framkommer ett önskemål om förändring och förtydligande av en del frågor som är svårarbetade, varför en uppdatering kan vara väl motiverad.

När det gäller förslaget att redan idag inkludera målgruppen sexuellt utsatta i pornografi inom ramen för det brottsförebyggande arbetet enligt lag 2023:196, är Länsstyrelsen försiktigt positiv. Länsstyrelsen menar att det är fullt möjligt för kommunerna att skriva fram och adressera målgruppen i arbetet. Det är, enligt Länsstyrelsens mening, samtidigt viktigt att konstatera att lagen som styr kommunernas arbete är normativ och har ett mycket brett anslag där ingen enskild målgrupp identifieras. Länsstyrelsens tror därför att det är en allt för stor utmaning för många kommuner att identifiera en enskild målgrupp i arbetet.

16.6.3 Länsstyrelsen samverkansstrukturer för skydd, stöd och vård bör utvecklas

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om utvecklingsmedel för regional samverkan och samordning mellan kommuner, regioner, idéburna organisationer och andra relevanta aktörer för förebyggande arbete, skydd, stöd och vård. Länsstyrelsen instämmer även i att länsstyrelserna bör stödja samordningen i sina respektive län. Anledningen till ställningstagandet är att förslaget stämmer väl överens med det som Länsstyrelsen framfört i återrapporteringen av uppdraget att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor de senaste tre åren (numera förordning 2021:995). Det vill säga förslag om att arbetet med personer utsatta för sexuellt våld, sexuell exploatering samt prostitution och människohandel kräver en nationell satsning i likhet med utvecklingen av regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelsen vill även framföra sitt intresse för att medverka i arbetet med att ta fram modeller för samverkan. Myndigheten har erfarenhet av att vara ett så kallat pilotlän för utvecklingen av regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck. En satsning som resulterat i att länet idag har fyra regionala resurscentra.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Jörgen Peters med utvecklare Maria Ekholm och utvecklare Anders Sandberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Annika Lidström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.